

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
Nakhon Pathom Rajabhat University

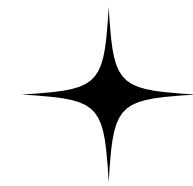
วิทยาการระบอบเชิงทดลอง

อาจารย์ชาญวุฒิ สว่างศรี
สาขาวิชาสารานุกรมสุขศาสตร์
คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

วัตถุประสงค์เรียนรู้

- เพื่อให้ นักศึกษาอธิบายความสำคัญของวิทยาการระบอบาเซงทดลอง
- เพื่อให้ นักศึกษาอธิบายวัตถุประสงค์ของวิทยาการระบอบาเซงทดลอง
- เพื่อให้ นักศึกษาอธิบายรูปแบบวิธีการศึกษาวิทยาการระบอบาเซงทดลอง

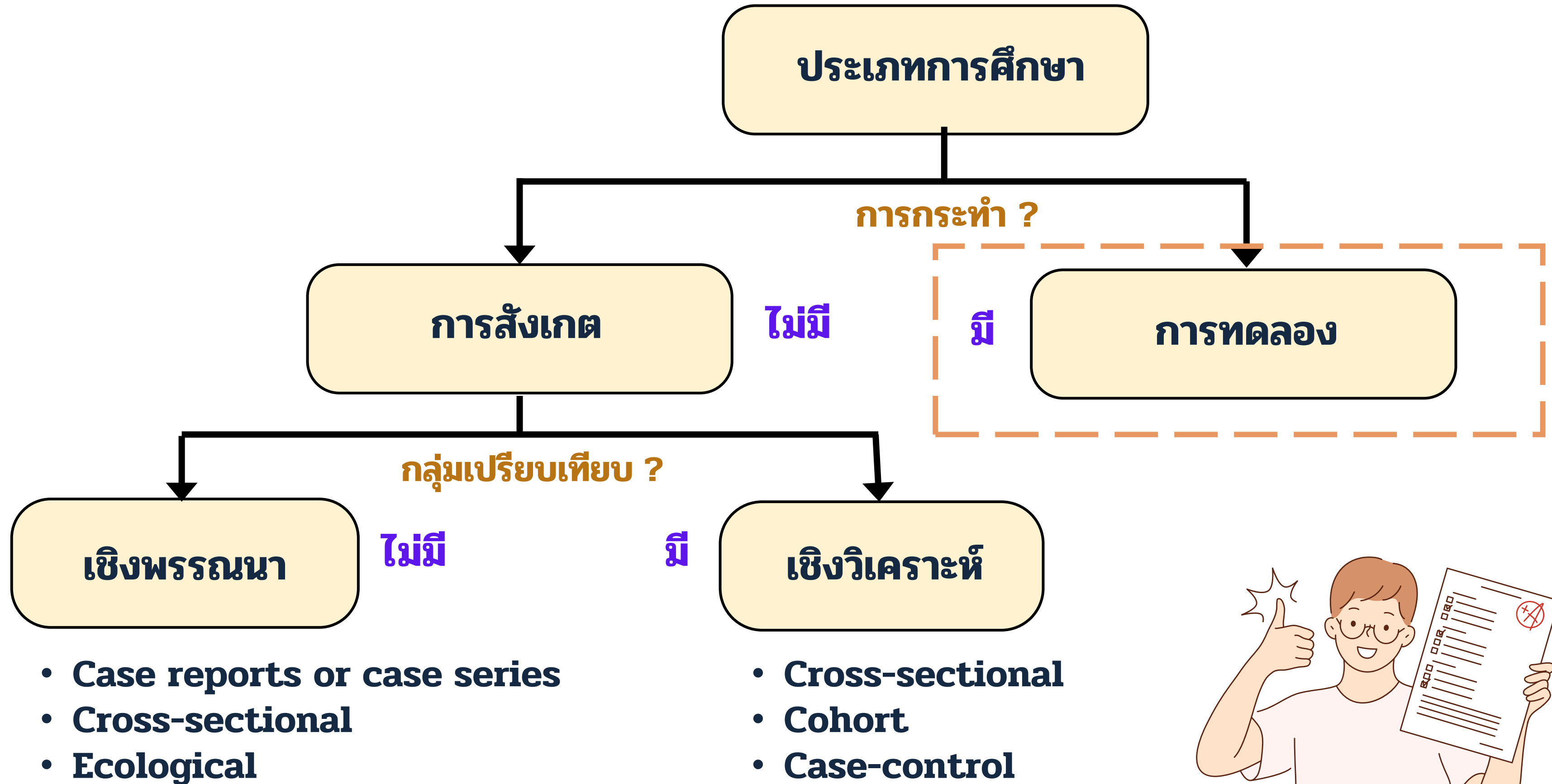
- การศึกษาทางวิทยาการระดับเชิงทดลอง

ประเด็น

- นิยาม
- รูปแบบการศึกษา
- ชนิดของการศึกษา
- วิธีการจัดกระทำของการศึกษา

รูปแบบการศึกษาทางระบาดวิทยา (Classification of study design)

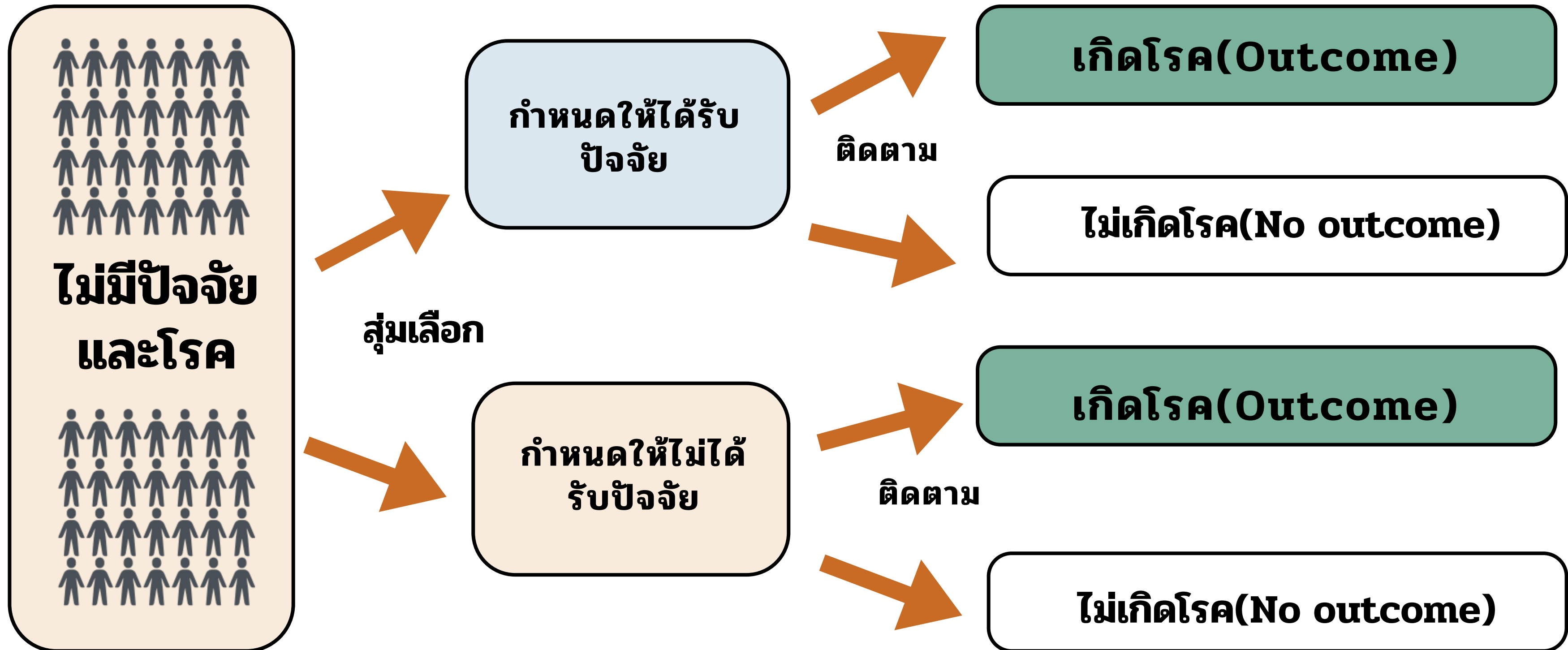

วิธีการศึกษาทางวิทยาการระบาดแบบทดลอง (EXPERIMENTAL STUDY)

- เป็นการศึกษาแบบติดตามไปข้างหน้า (Cohort study)
- เป็นการศึกษาที่นักวิจัยสามารถกำหนดสิ่งทดลองให้กับผู้ที่อยู่ในการศึกษาได้ และการกำหนดปัจจัยว่า ผู้ใดจะ ได้รับหรือไม่ได้รับ
- ต้องเป็นการกำหนดแบบสุ่ม (random) ผู้ถูกศึกษาจะถูกแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม (หรือมากกว่า) ตามลักษณะการได้รับปัจจัย
- ติดตามไปเป็นระยะเวลาหนึ่ง เพื่อสังเกตผลหรือปรากฏการณ์ที่สนใจ

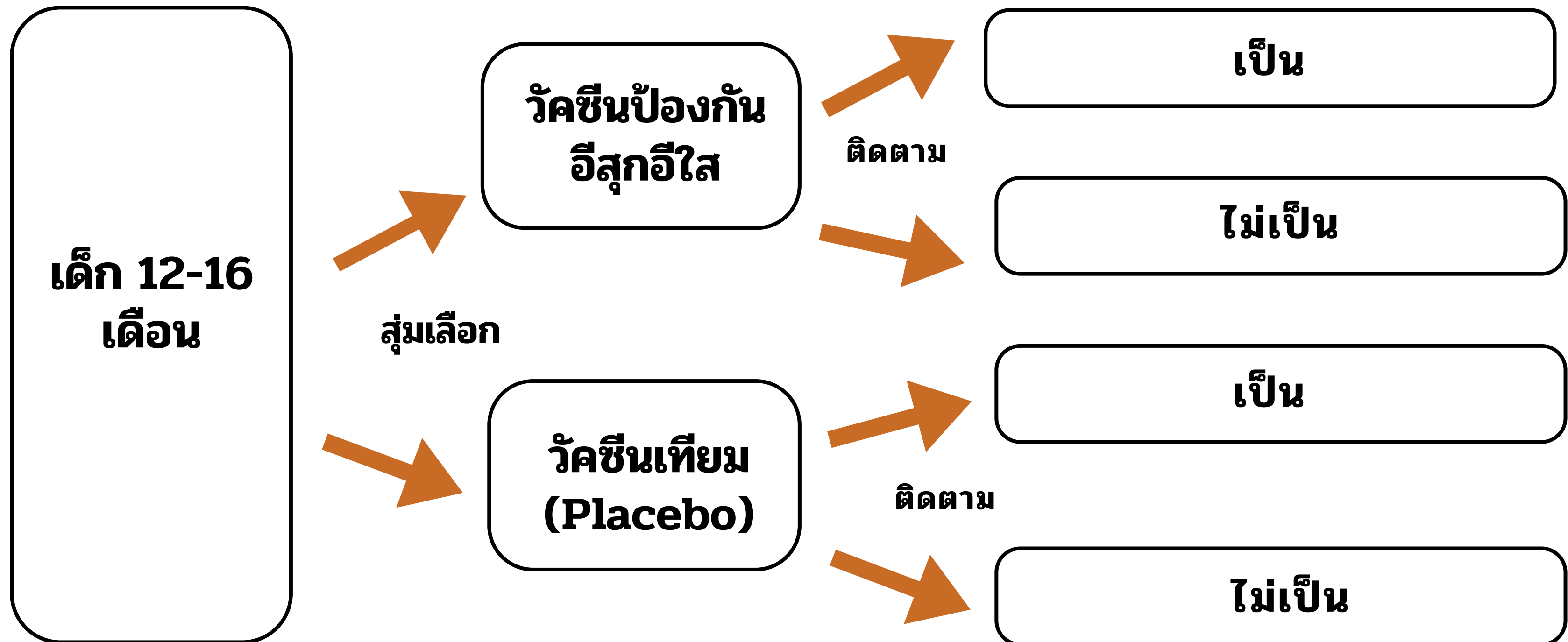
รูปแบบการศึกษาทางวิทยาการระบาดแบบทดลอง (EXPERIMENTAL STUDY)

รูปแบบการศึกษาทางวิทยาการระบาดเชิงวิเคราะห์แบบทดลอง

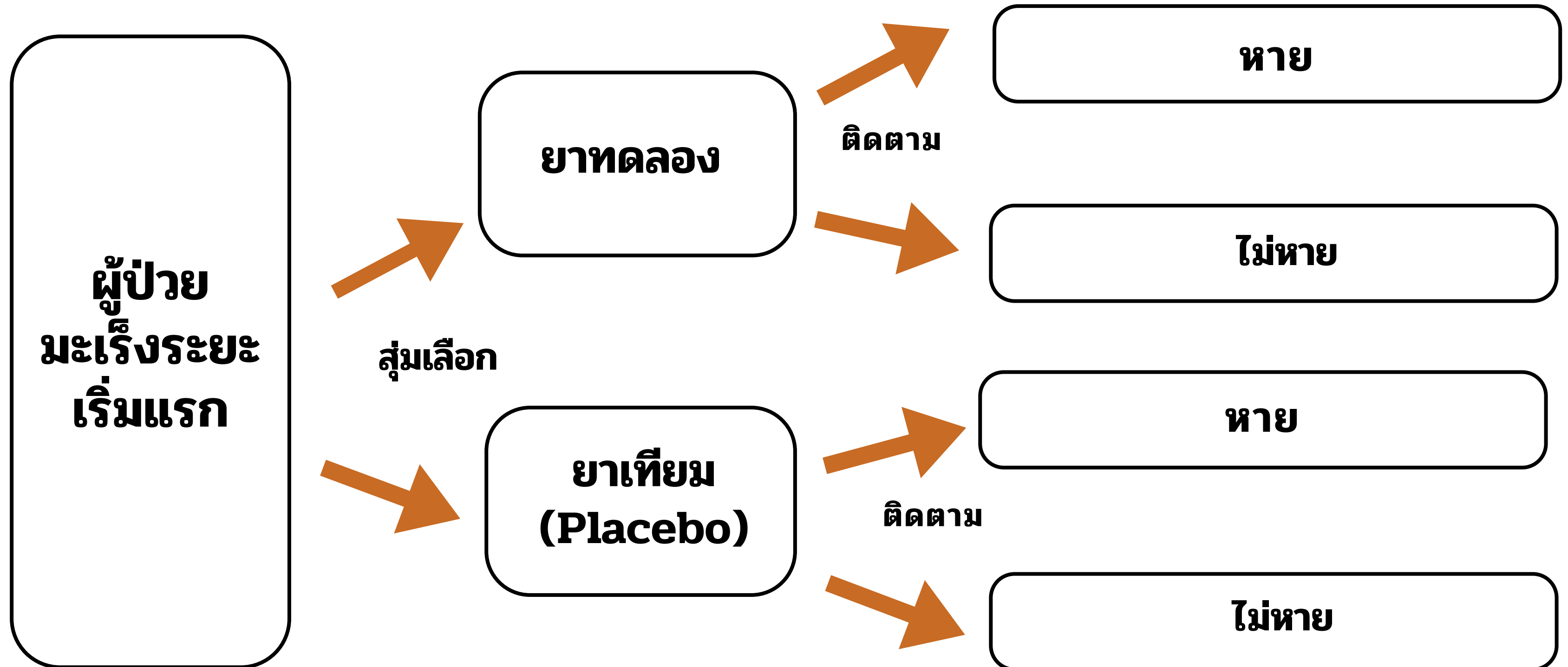
(EXPERIMENTAL STUDY)

Ex. การทดลองวัคซีนกับการป้องกันโรค

รูปแบบการศึกษาทางวิทยาการระบาดเชิงวิเคราะห์แบบทดลอง (EXPERIMENTAL STUDY)

Ex. การทดลองยากับผลการรักษาโรค

ชนิดของการศึกษาวิทยาการระบาดเชิงทดลอง

การทดลองทาง
คลินิก (Clinical trial)

การทดลอง
ภาคสนาม (Field
trial)

การทดลองในชุมชน
(Community trial)

การทดลอง ทางคลินิก (Clinical trial)

- เป็นการศึกษาที่เน้นประเมินผลการรักษาหรือกระบวนการต่อการหายหรือการได้รับผลว่ากระบวนการนั้นมีผลมากน้อยเพียงใด ภายใต้การควบคุมสภาพแวดล้อมทั้งหมด หรือเกือบทั้งหมด
- การศึกษาในลักษณะนี้ มักมีการปกปิด (Blind) ไม่ให้ทราบว่ากลุ่มใดเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มใดเป็นกลุ่มควบคุม เพื่อป้องกันอคติในการวัดผล ซึ่งนักวิจัยต้องปฏิบัติตามข้อบังคับด้านจริยธรรมอย่างเคร่งครัด
- ตัวอย่างการศึกษาแบบนี้ ได้แก่ การศึกษาผลของยาที่ใช้ในการรักษาใหม่ๆ เปรียบเทียบกับยาที่ใช้การรักษาแบบเดิม เป็นต้น

การทดลอง ภาคสนาม (Field trial)

- เป็นการศึกษาก่อนเพื่อทดสอบประสิทธิผลของการจัดทำ
สิ่งทดลอง หรือแผนงาน/โครงการ ในสภาพพื้นที่และระบบ
ปฏิบัติจริงภายใต้สิ่งแวดล้อมที่ควบคุมได้บางส่วน
- เช่น การศึกษาผลของวัคซีน COVID-19 เมื่อถูกนำไปใช้ใน
สถานพยาบาลต่างๆ ทั่วประเทศ

การทดลองในชุมชน (Community trial)

- เป็นการศึกษากที่ใช้ชุมชนเป็นหน่วยทดลอง ไม่ใช้บุคคลเป็นหน่วยทดลองเหมือนการศึกษาสองแบบข้างต้น
- โดยมาตรการหรือสิ่งทดลองที่ให้จะให้กับทั้งชุมชน และมีอีกชุมชนหนึ่งที่ไม่ได้รับสิ่งทดลอง และใช้เป็นกลุ่มเปรียบเทียบ การวัดผลก็จะวัดรวมทั้งชุมชนเช่นเดียวกัน
- เช่น การศึกษาผลของการใส่ฟลูออไรด์ในน้ำประปาต่ออัตราการเกิดโรคฟันผุในเด็กนักเรียน เป็นต้น

วิธีการจัดกระทำของการศึกษาทางวิทยาการระบาดแบบทดลอง

- วิธีการกำหนดสิ่งทดลอง หรือให้ปัจจัย (Interventions) ในการศึกษาวิทยาการระบาดเชิงวิเคราะห์แบบทดลอง ผู้ที่ศึกษาจะจัดกระทำต่อผู้ที่เข้าร่วมศึกษาเป็นรายบุคคล (Individual intervention) หรือจัดกระทำในระดับกลุ่ม (Group intervention)
- วิธีการจัดกระทำแบบนี้สามารถควบคุมได้ไม่มีปัญหาทั้งปริมาณและคุณภาพของการได้รับสิ่งทดลองนั้นๆ แต่ถ้ามีการจัดกระทำให้กับผู้เข้าร่วมศึกษาแบบต่อเนื่องตลอดเวลาการศึกษา เช่น

- การรักษาโรคเบาหวานด้วยยาชนิดใหม่และติดตามผลการรักษา ผู้ป่วยจะต้องปฏิบัติตามที่กำหนดไว้และรับประทานยาตลอดช่วงระยะเวลาที่ศึกษา ผู้ที่ทำการศึกษาจึงต้องมีวิธีการติดตามทั้งสิ่งทดลองและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นด้วยโดยการประเมินการให้ความร่วมมือ (Compliance) ของกลุ่มตัวอย่างด้วย

วิธีการจัดกระทำของการศึกษาทางวิทยาการระบาดแบบทดลอง

- สิ่งกระทำที่จัดให้กับผู้เข้าร่วมการศึกษาที่มีวัตถุประสงค์ประสงค์ของสิ่งกระทำนั้นๆ เช่น สิ่งกระทำนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการ**ป้องกัน**การเกิดผลลัพธ์บางอย่าง
  - เช่น ป้องกันการเกิดโรค ป้องกันความรุนแรงของโรคและภาวะแทรกซ้อน ป้องกันการตาย หรือยืดระยะเวลาการอยู่รอด การประมาณ**ค่าความเสี่ยง (Relative risk) จะมีค่าน้อยกว่า 1**
- ส่วนสิ่งกระทำที่จัดให้กับผู้เข้าร่วมศึกษาที่มีวัตถุประสงค์**เพื่อต้องการให้มีผลลัพธ์มากกว่า**
  - เช่น การรักษาแบบใหม่จะมีผู้ป่วยหายป่วย มากกว่าการรักษาแบบเดิมการประมาณ**ค่าความเสี่ยง (Relative risk) จะมีค่ามากกว่า 1**

ระดับวิทยา
เชิงทดลอง

Experiment

ระดับวิทยา
เชิงวิเคราะห์

Cohort

Cross-sectional Study/ Case Control

ระดับวิทยา
เชิงพรรณนา

Cross-sectional Study

**Case
series**

**Case
report**

เอกสารอ้างอิง

- คำนวนถ อึ้งชูศักดิ์, ปฐม สวรรค์ปัญญาเลิศ, วิทยา สวัสดิวุฒิพงษ์, และชูลีพร จิระพงษา. (2559). **พื้นฐานระบาดวิทยา**. นนทบุรี: สมาคมนักระบาดวิทยาภาคสนาม.
- ดุสิต สุจิรารัตน์. (2564). หน่วยที่ 6 วิทยาการระบาดเชิงวิเคราะห์. ใน **เอกสารการสอนชุดวิทยาการระบาดและการควบคุมโรค (ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 3)**. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทาลัยสูงงไททยธรรมาธิราช
- วิฑูรย์ โล่ห์สุนทร. (2561). **ระบาดวิทยา**. กรุงเทพฯ: ภาควิชาเวชศาสตร์ป้องกันและสังคม คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทาลัย.
- สุนิรัตน์ ย้งยีน. (2565). **การศึกษาทางระบาดวิทยา**. หนองแก่น: โรงพิมพ์มหาวิทาลัยหนองแก่น.
- อมร เปรมกมล. (2554). **อีสานรวมมิตรระบาดวิทยาและการควบคุมโรค** . หนองแก่น: โรงพิมพ์มหาวิทาลัยหนองแก่น.
- อมรรัตน์ โพธิ์พรรค. (2560). Module 6 - รูปแบบการศึกษาทางวิทยาการระบาด. ใน **ชุดการเรียนการสอนหลักวิทยาการระบาด เล่ม 1**. กรุงเทพฯ: ภาควิชาระบาดวิทยา คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทาลัยมหิดล.

THANK YOU!

